

HANDBOEK BOEKHOUDEN

VENNOOTSCHAPSBOEKHOUDEN
(inclusief verenigingen en stichtingen)

HANDBOEK BOEKHOUDEN

VENNOOTSCHAPSBOEKHOUDEN
(inclusief verenigingen en stichtingen)

Em. prof. dr. Erik De Lembre
Prof. dr. Patricia Everaert
Prof. Jan Verhoeye

Vierde editie

Handboek Boekhouden. Vennootschapsboekhouden (inclusief verenigingen en stichtingen). Vierde editie
Erik De Lembre, Patricia Everaert en Jan Verhoeve

© 2016 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-0628-7
D/2016/7849/130
NUR 786

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Voorwoord

‘Handboek boekhouden, een reeks in financiële rapportering’

Dit *Handboek Boekhouden: Vennootschapsboekhouden* is helemaal up-to-date. Alle wijzigingen aangebracht door de nieuwe wetgeving van 18 december 2016 zijn reeds in dit boek verwerkt. Ondernemingen die hun boekjaar afsluiten na 31 december 2015, moeten immers de jaarrekening presenteren volgens het vernieuwde formaat (VOL, VKT en MIC). De nieuwe wet en het nieuwe KB van 18 december 2015 (tot omzetting van de Europese Richtlijn 2013/34/EU) bevatten heel wat wijzigingen, zoals bijvoorbeeld een andere structuur van de resultatenrekening, andere criteria en manieren van berekenen om de voorgeschreven schema's van de jaarrekening te bepalen, schrappen van de oprichtingskosten uit de vaste activa, aanpassingen van de waarderingsregels enz. Alle aanpassingen zijn in dit werk opgenomen en telkens verwerkt in de relevante hoofdstukken. Daarom is deze vierde editie van het handboek helemaal conform de nieuwe wetgeving, die geldt vanaf 1 januari 2016.

De eerste uitgave van *Handboek Boekhouden* dateert van 1977. De doelstelling van het werk (destijds één boekdeel) was de praktische toepassing van de toenmalige wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaarrekening van ondernemingen te ondersteunen. Het *Handboek Boekhouden* beoogt een gedegen theoretische benadering te koppelen aan een praktische handleiding (met veel voorbeelden) en richt zich daardoor tot zowel het onderwijs als de praktijk.

In het boek *Belgisch boekhoudrecht* worden de algemeen aanvaarde boekhoudbeginselen en financiële rapporteringstandaarden behandeld en wordt er gedetailleerd nagegaan op welke wijze de wet van 17 juli 1975 nu geïntegreerd is in het Wetboek van economisch recht (WER, art. III.82-95) en het Wetboek van Vennootschappen eraan voldoen. Dit boek omvat dan ook een gedetailleerde beschrijving van de regelgeving inzake boekhouden en financiële rapportering in België (inclusief de adviezen van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen).

In het boek *Enkelvoudig boekhouden* wordt de boekhouding en financiële rapportering van kleine ondernemingen en zeer kleine verenigingen en stichtingen gedetailleerd onderzocht en geïllustreerd. Het betreft hier ondernemingen en entiteiten die niet het dubbel boekhouden moeten toepassen en dus hun boekhouding op een eenvoudige wijze kunnen voeren (genoemd de enkelvoudige boekhouding).

Het boek *Dubbel boekhouden* richt zich tot ondernemingen die een volledige boekhouding moeten voeren en een jaarrekening moeten opmaken volgens de wettelijk opgelegde schema's. Veel aandacht wordt geschonken aan de logische samenhang tussen balans, resultatenrekening en resultaatverwerking. Ook de boekhoudtechniek komt aan bod, zodat de lezer met deze basisbeginselen inzicht krijgt in accounting

en de opmaak van de jaarrekening. Daarbij worden ook de meest voorkomende transacties van een onderneming besproken en vertaald naar boekhoudkundige termen in de vereiste journaalposten. Zo komen onder meer aan bod: de aankoopcyclus, de verkoopcyclus, de innings- en betalingscyclus, de personeelscyclus, de investeringscyclus, de financieringscyclus en de afsluiting van de boekhouding op jaareinde. Dit boek wordt beschouwd als een inleiding op het boek *Vennootschapsboekhouden*.

Het handboek *Vennootschapsboekhouden* omvat de gedetailleerde studie van elk van de rubrieken voorzien in de jaarrekening van de onderneming. Zowel waarderingsregels, betekenis van de transacties als boekhoudkundige verwerking verbonden aan een rubriek worden grondig behandeld en uitvoerig geïllustreerd met voorbeelden. Ook de adviezen van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen (CBN) worden behandeld. De lezer is in staat op basis van dit boek op een concrete manier een jaarrekening conform het Belgische boekhoudrecht op te stellen.

Het handboek *IFRS* behandelt de IFRS-standaarden op een gedetailleerde wijze. Daarbij worden er IFRS-toepassingen gegeven die overeenstemmen met de toepassingen die in het handboek *Vennootschapsboekhouden* behandeld worden. Daardoor blijkt op een duidelijke wijze het verschil tussen het Belgische boekhoudrecht en de toepassing van de IFRS.

Het handboek *Consolidatie* sluit de reeks af via een grondige analyse van de geconsolideerde jaarrekening van zowel beursgenoteerde als niet-beursgenoteerde ondernemingen in België. Zowel de eisen vervat in de verplichting om te consolideren, de techniek van het consolideren, als de rubrieken van de geconsolideerde jaarrekening – voor zover verschillend van de individuele jaarrekening – worden uitvoerig behandeld.

De auteurs
september 2016

Inleiding

In dit handboek wordt de jaarrekening van ondernemingen (onderworpen aan het systeem van dubbel boekhouden) als basis genomen. Voor iedere rubriek van de jaarrekening worden alle bepalingen van het boekhoudrecht inzake inhoud, waardering en transacties behandeld, aangevuld met de adviezen van de CBN. Na de inhoudelijke behandeling wordt de praktische vertaling in de boekhouding behandeld en geïllustreerd met tal van voorbeelden.

De wet van 18 december 2015 en het KB van 18 december 2015 tot omzetting van de Europese Richtlijn 2013/34/EU tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG is reeds volledig in dit handboek verwerkt, aangezien ze in werking treedt voor het boekjaar dat start na 31 december 2015. De nieuwe schema's van de jaarrekening (balans, resultatenrekening, toelichting) zijn eveneens volledig in dit handboek verwerkt.

Merk op dat de wet van 18 december 2015 en het KB van 18 december 2015 tot omzetting van de Europese Richtlijn 2013/34/EU *enkel* geldig zijn voor ondernemingen. Voor de verenigingen en stichtingen is de jaarrekening nog niet aangepast door de wetgever.

Bij elke rubriek wordt ook aangegeven of er in relatie tot de jaarrekening van (internationale) verenigingen en stichtingen bijzondere aandachtspunten zijn, nl. daar waar de wetgeving op de jaarrekening van (internationale) verenigingen en stichtingen – omwille van de aard van de activiteit – een afwijkende behandeling voorziet. De materie die specifiek van toepassing is voor verenigingen en stichtingen wordt met een lichte arcering aangeduid.

De auteurs hopen dat door deze benadering een handboek beschikbaar is

- voor het hoger onderwijs, waarin de docent voldoende informatie maar ook keuzemogelijkheden vindt voor de te geven leerstof inzake de eindtermen boekhouding, jaarrekening;
- voor de accountant, bedrijfsrevisor, financieel directeur, fiscalist, waarin zowel wettelijke bepalingen als tal van voorbeelden uitgewerkt zijn.

De auteurs voor dit werk zijn:

Em. prof. dr. Erik De Lembre

Auteur in 1977 van de eerste versie van het *Handboek Boekhouden* en grondlegger van deze reeks. Vanuit zijn functie als docent, hoogleraar en gewoon hoogleraar leverde hij talrijke publicaties inzake boek-

houdrecht. Dankzij zijn praktijkervaring als bedrijfsrevisor binnen Ernst & Young kon hij het boekhoudrecht ook een praktische benadering geven.

Prof. dr. Patricia Everaert

Hoofddocent aan de Universiteit Gent en doceert onder meer de vakken Accounting A en Accounting B binnen de faculteit Economie en Bedrijfskunde. Ze leverde talrijke publicaties in internationale tijdschriften en schreef handboeken binnen de domeinen management accounting, analytisch boekhouden en algemeen boekhouden.

Prof. Jan Verhoeye

Professor aan de Universiteit Gent. Hij heeft een ruime ervaring in het werkveld en is de huidige voorzitter van de Comissie voor Boekhoudkundige Normen (CBN).

Tot slot willen de auteurs hun dank uitspreken aan de vele docenten die hun doorheen de jaren feedback gaven over dit werk. Hierbij denken we in het bijzonder aan Ann Govaerts, Eddy Roegiers, Heidi Vanpoelvoorde (Karel de Grote-Hogeschool), Ann Vanbergen (Katholieke Hogeschool Limburg), Eric Vienne en Fabienne Moeyaert (KHBO), Bart Claessens (Syntra AB-campus Kempen), Greta De Glas, Carine Coppens (Opleidingen Bedrijfsmanagement Mercator, Hogeschool Gent), Carine Patfoort (Opleidingen Bedrijfsmanagement en Office Management, Arteveldehogeschool), Luc Meylaerts (KH Leuven). Ten slotte willen we ook de medelesgevers aan Universiteit Gent bedanken, met name Elke Minnaert, Hanne Mortier, dr. Evelien Opdecam, Els De Wielemaker, Dave Goyvaerts, Ann Maes en Delphine François voor hun constructieve commentaren, de vele didactische tips en het herwerken van de oefeningen.

Feedback van de gebruikers van dit werk ontvangen we graag op Accounting@UGent.be.

september 2016

Em. prof. dr. Erik De Lembre

Prof. dr. Patricia Everaert

Prof. Jan Verhoeye

Vakgroep Accountancy, Bedrijfsfinanciering en Fiscaliteit

Faculteit Economie en Bedrijfskunde

Universiteit Gent

Inhoud

DEEL 0	ACHTERGROND EN WETTELIJK KADER.....	1
1	WELKE JAARREKENINGEN WORDEN BESTUDEERD?	3
2	WETGEVING ROND DE BOEKHOUDING EN DE JAARREKENING NAAR BELGISCH RECHT.....	3
3	VOLLEDIGE OF VEREENVOUDIGDE BOEKHOUDING.....	4
4	JAARREKENING: VOLLEDIG SCHEMA OF VERKORT SCHEMA	5
4.1	Criteria	5
4.2	Twee achtereenvolgende boekjaren.....	6
4.3	Overgangsbepalingen 1 januari 2016.....	7
4.4	Startende onderneming	7
4.5	Aanpassing van de criteria voor een boekjaar dat langer of korter duurt dan twaalf maanden.....	7
4.6	Berekening van het jaargemiddelde werknemers.....	8
4.7	Berekening van de omzet.....	8
4.8	Verbonden ondernemingen	9
4.9	Consortium	13
5	JAARREKENING VOLGENS MICROSHEMA	14
5.1	Criteria microvenootschappen	14
5.2	Twee achtereenvolgende boekjaren.....	15
5.3	Overgangsmaatregelen.....	15
5.4	Startende onderneming	15
5.5	Aanpassing van de criteria voor een boekjaar dat langer of korter duurt dan twaalf maanden.....	15
5.6	Berekening van het jaargemiddelde werknemers en de omzet	16
5.7	Verbonden ondernemingen	16
6	WETTELIJKE BEPALING ROND DE OPENBAARMAKING VAN DE JAARREKENING.....	16

7	WETTELIJKE SCHEMA'S	18
7.1	Volledig schema	18
7.2	Verkort schema	21
7.3	Microschema	24
8	VERENIGINGEN (AL OF NIET INTERNATIONAAL) EN STICHTINGEN ZONDER WINSTOOGMERK: VOLLEDIGE VERSUS VERKORTE JAARREKENING	24
8.1	Verenigingen (al of niet internationaal) en stichtingen zonder winsthoogmerk	24
8.2	Jaarrekening volgens het volledige schema	25
8.3	Jaarrekening volgens het verkorte schema	25
8.4	Te volgen rekeningenstelsel	25
9	HOE WORDT DE JAARREKENING BESTUDEERD IN DIT BOEK?	25
	DEEL 1 PASSIVA	27
	HOOFDSTUK 1	
	KAPITAAL	29
1	BOEKHOUDRECHT	30
1.1	Voorstelling	30
1.2	Vorming van het kapitaal	30
2	KAPITAAL BIJ NATUURLIJKE PERSONEN OF BIJ BIJKANTOREN EN CENTRA VAN WERKZAAMHEDEN	31
3	KAPITAAL IN DE NAAMLOZE VENNOOTSCHAP, DE BESLOTEN VENNOOT- SCHAP MET BEPERKTE AANSPRAKELIJKHEID EN DE COMMANDITAIRE VENNOOTSCHAP OP AANDELEN	32
4	PRIVÉ-UITGIFTE: OPRICHTING OF KAPITAALVERHOOGING IN SPECIËN	33
4.1	Beschrijving van de oprichting en kapitaalverhoging	33
4.2	Boekhoudkundige verwerking van de oprichting of de kapitaalverhoging	36
4.3	Kosten van oprichting en van kapitaalverhoging	38
4.4	Vennoten in gebreke	39
5	PRIVÉ-UITGIFTE: OPRICHTING OF KAPITAALVERHOOGING DOOR INBRENG IN NATURA	43
5.1	Beschrijving van inbreng in natura	43
5.2	Boekhoudkundige verwerking van de inbreng in natura	43
6	OPENBARE UITGIFTE: OPRICHTING OF KAPITAALVERHOOGING IN SPECIËN ..	45
6.1	Beschrijving van de openbare inschrijving	45
6.2	Boekhoudkundige verwerking	45

7	KAPITAALVERHOGING DOOR HERSCHIKKING VAN BESTAAND VERMOGEN	50
7.1	Kapitaalverhoging door incorporatie van reserves, uitgiftepremies, herwaarderings- meerwaarden en overgedragen winst	50
7.2	Kapitaalverhoging door bestemming van de winst van het boekjaar.....	52
7.3	Kapitaalverhoging door incorporatie van schulden.....	52
8	VERMINDERING VAN HET KAPITAAL	52
8.1	Kapitaalvermindering door terugbetaling.....	52
8.2	Kapitaalvermindering door ontheffing van de verplichting tot storten	53
8.3	Kapitaalvermindering via aanzuivering van overgedragen verliezen.....	54
8.4	Kapitaalvermindering door aanzuivering van verliezen van het lopende boekjaar	55
9	VOORSCHOT OP DE VERDELING VAN HET NETTO-ACTIEF.....	56
10	VOORKEURRECHT	57
10.1	Begrip	57
10.2	Theoretische prijsbepaling.....	58
10.3	Niet-uitoefening van het voorkeurrecht.....	59
11	RESULTATENREKENING	59
12	TOELICHTING	60
13	KAPITAAL BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN	62
13.1	Voorstelling.....	62
13.2	Begrip ‘beginvermogen’	63
13.2.1	Verenigingen opgericht vanaf 1 januari 2004	63
13.2.2	Veranderingen binnen het beginvermogen.....	64
13.3	Begrip ‘permanente financiering’	64
HOOFDSTUK 2		
	UITGIFTEPREMIES	65
1	BOEKHOUDRECHT	66
1.1	Voorstelling.....	66
1.2	Economische betekenis.....	66
2	KAPITAALVERHOGING VIA PRIVATE INSCHRIJVING.....	68
3	KAPITAALVERHOGING VIA OPENBARE INSCHRIJVING.....	70
4	KAPITAALVERHOGING DOOR INCORPORATIE VAN SCHULDEN.....	73
5	AANWENDING VAN UITGIFTEPREMIES	75
6	WARRANTS NIET VERBONDEN AAN NIEUW UITGEGEVEN AANDELEN.....	75

7	RESULTATENREKENING EN TOELICHTING.....	76	
8	CASE: KAPITAAL EN UITGIFTEPREMIES	76	
9	UITGIFTEPREMIE BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN.....	78	
HOOFDSTUK 3			
HERWAARDERINGSMEERWAARDEN.....			79
1	BOEKHOUDRECHT.....	80	
1.1	Voorstelling.....	80	
1.2	Juridische achtergrond.....	80	
2	DE GEWONE HERWAARDERING (art. 57 KB Wetboek Venn.).....	81	
2.1	Begrip	81	
2.2	Bespreking	82	
2.3	Actiegebonden rendabiliteitsvoorwaarde	83	
2.4	Bijkomende rendabiliteitsvoorwaarde voor activa noodzakelijk voor de voortzetting van het bedrijf.....	85	
2.5	Boekhoudkundige verwerking.....	86	
3	HERWAARDERINGSMEERWAARDEN ONTSTAAN UIT TERUGNAME VAN GEBOEKTE WAARDEVERMINDERINGEN (art. 100 KB Wetboek Venn.).....	90	
3.1	Financiële vaste activa (deelnemingen en effecten) en geldbeleggingen (aandelen).....	91	
3.2	Immateriële en materiële vaste activa met onbeperkte levensduur	92	
3.3	Immateriële en materiële vaste activa met beperkte levensduur.....	92	
4	OMZETTING VAN HERWAARDERINGSMEERWAARDEN.....	92	
4.1	Omzetting in kapitaal.....	92	
4.2	Incorporatie in het kapitaal van herwaarderingsmeerwaarden en latere minderwaarden	93	
4.3	Aanrekenen van ‘14100 Overgedragen verlies’ op ‘121.. Herwaarderingsmeerwaarden’	94	
5	VERKOOP VAN GEHERWAARDEERDE VASTE ACTIVA.....	94	
5.1	Algemene principes.....	94	
5.1.1	Verkoop van geherwaardeerde vaste activa.....	94	
5.1.2	Belastbaarheid van de meerwaarden	95	
5.2	Eerste voorbeeld: Afschrijvingsdeel in herwaarderingsmeerwaarden werd naar reserves overgeboekt.....	95	
5.3	Tweede voorbeeld: Afschrijvingsdeel in herwaarderingsmeerwaarden werd niet naar reserves overgeboekt	98	
5.4	Derde voorbeeld: Herwaarderingsmeerwaarde werd omgezet in kapitaal.....	98	
5.5	Diverse opmerkingen.....	99	
6	RESULTATENREKENING	100	

7	TOELICHTING	100
8	HERWAARDERINGSMEERWAARDE BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN.....	101
HOOFDSTUK 4		
	RESERVES – OVERGEDRAGEN WINST (VERLIES)	103
1	BOEKHOUDRECHT	104
1.1	Voorstelling.....	104
1.2	Begrippen.....	104
2	VAN RESULTATENREKENING NAAR RESULTAATVERWERKING	104
3	VENNOOTSCHAPSBELASTING.....	105
3.1	Algemene principes van de vennootschapsbelasting.....	105
3.1.1	Fiscale winst	105
3.1.2	Tarieven van de vennootschapsbelasting	105
3.1.3	Globale vermeerdering en uitgespaarde vermeerdering.....	106
3.2	Boekhoudkundige verwerking van de voorafbetaling.....	107
3.3	Boekhoudkundige verwerking van de belastingberekening einde boekjaar	109
3.3.1	Voorafbetaling = belastingberekening.....	109
3.3.2	Voorafbetaling < belastingberekening.....	110
3.3.3	Voorafbetaling > belastingberekening.....	111
3.3.4	Samenvatting	112
3.4	Regularisering via ontvangst van het aanslagbiljet.....	113
3.5	Bericht van wijziging dat na controle volgt en waartegen de onderneming geen bezwaar indient.....	119
3.6	Betwiste aanslagen.....	120
4	ANDERE BELASTINGEN VAN HET BOEKJAAR.....	120
4.1	Onroerende voorheffing	120
4.2	Roerende voorheffing.....	120
4.3	Buitenlandse belastingen	121
4.4	Andere afzonderlijke aanslagen	121
4.5	Samenvatting van de rekeningen i.v.m. belastingen.....	122
5	BEPALING VAN HET ‘TE BESTEMMEN RESULTAAT’	123
5.1	Extracomptabel	123
5.2	Boekhoudkundig	123
5.3	Voorstelling.....	124
6	DE RESULTAATVERWERKING	125
6.1	Algemene principes.....	125
6.2	Verwerking bij een te bestemmen winst.....	126
6.3	Verwerking bij een te verwerken verlies.....	129
6.4	Samenvatting resultaatverwerking	131

7	UITKEERBARE WINST.....	132
8	WETTELIJKE RESERVE.....	135
9	BIJZONDERE VORMEN VAN DIVIDENDEN.....	136
9.1	Interimdividend.....	136
9.2	Tussentijds dividend.....	140
9.3	Stockdividend.....	142
9.4	Keuzedividend.....	143
10	ONBESCHIKBARE RESERVE BIJ INKOOP VAN EIGEN AANDELEN	144
10.1	Voorwaarde	144
10.2	Boekhoudkundige verwerking van de aankoop eigen aandelen	147
10.3	Dividenden voor de eigen aandelen.....	148
10.4	Waardevermindering op eigen aandelen.....	149
10.5	Vervreemding van de eigen aandelen	149
10.6	Waardeloos worden van de eigen aandelen	152
11	ANDERE ONBESCHIKBARE RESERVES (<u>13110</u>).....	153
11.1	Statutaire onbeschikbare reserve	153
11.2	Reserve tot aflossing van het kapitaal	153
11.3	Overschot op de kapitaalvermindering tot dekking van een voorzienbaar verlies.....	157
12	BELASTINGVRIJE RESERVES (<u>13200</u>).....	158
12.1	Begrip	158
12.2	Monetaire meerwaarden.....	159
12.3	Gedwongen meerwaarden: uitgestelde, gespreide taxatie.....	161
12.4	Vrijwillig gerealiseerde meerwaarde: uitgestelde, gespreide taxatie	163
12.5	Meerwaardestelsel voor bedrijfsvoertuigen en binnenschepen	163
13	BESCHIKBARE RESERVES (<u>13300</u>).....	164
14	LIQUIDATIERESERVE ALS ONDERDEEL VAN DE BESCHIKBARE RESERVES OF WETTELIJKE RESERVES	164
14.1	Liquidatiereserve als onderdeel van de beschikbare reserves.....	164
14.2	Liquidatiereserve als onderdeel van de wettelijke reserves.....	167
15	OVERGEDRAGEN WINST (<u>14000</u>) – OVERGEDRAGEN VERLIES (<u>14100</u>)	169
16	VOORSTELLING IN DE JAARREKENING	170
16.1	Rapportering over belastingen.....	170
16.2	Rapportering over de bestemming van de winst of de verwerking van het verlies	173
17	CASE: RESERVES EN OVERGEDRAGEN WINST (VERLIES).....	174

18	BESTEMDE FONDSSEN EN OVERGEDRAGEN WINST (VERLIES) BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN	176
18.1	Voorstelling.....	176
18.2	Resultaatbepaling binnen de vereniging.....	177
18.3	Bestemming van het resultaat binnen de vereniging.....	177
18.4	'Bestemde fondsen' en hun aanwending.....	178
HOOFDSTUK 5		
	KAPITAALSUBSIDIES.....	181
1	BOEKHOUDRECHT	182
1.1	Voorstelling.....	182
1.2	Soorten subsidies	182
1.3	Kenmerken van kapitaalsubsidies	183
1.4	Subsidierecht	183
2	EXPLOITATIESUBSIDIES.....	184
3	RENTESUBSIDIES.....	185
4	KAPITAALSUBSIDIES.....	185
4.1	Algemeen principe	185
4.2	Uitgewerkt voorbeeld.....	185
5	KAPITAALSUBSIDIES ZONDER VRIJSTELLING VAN VENNOOTSCHAPS- BELASTING	189
5.1	Algemeen principe	189
5.2	Uitgewerkt voorbeeld.....	189
6	VERKOOP VAN EEN VAST ACTIEF WAARVOOR KAPITAALSUBSIDIE WERD VERKREGEN	193
6.1	Algemeen principe	193
6.2	Uitgewerkt voorbeeld.....	193
6.3	Uitgewerkt voorbeeld met uitgestelde belastingen.....	194
7	BIJZONDERE GEVALLEN.....	196
7.1	Kapitaalsubsidie waarvan de toezegging na de eerste afschrijving gebeurt.....	196
7.2	De toekenning wordt over verschillende jaren gespreid	196
7.3	Kapitaalsubsidies op activa met onbepaalde levensduur	199
7.4	Herziening van kapitaalsubsidies	199
7.5	Wijziging van de belastingvoet.....	200
8	RESULTATENREKENING	201
9	TOELICHTING	202

10	CASE: KAPITAALSUBSIDIES	202
11	KAPITAALSUBSIDIES BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN	204
11.1	Voorstelling jaarrekening en rekeningenstelsel	204
11.2	Omschrijving van kapitaalsubsidies	205
11.3	Waardering van kapitaalsubsidies	206
11.4	Boekhoudkundige verwerking.....	206
11.5	Enkele voorbeelden	206
 HOOFDSTUK 6		
VOORZIENINGEN VOOR RISICO'S EN KOSTEN – UITGESTELDE BELASTINGEN.....		
1	BOEKHOUDRECHT	208
1.1	Voorstelling.....	208
1.2	Voorzieningen voor risico's en kosten.....	208
1.3	Uitgestelde belastingen	210
2	VOORZIENINGEN VOOR PENSIOENEN EN SOORTGELIJKE VERPLICHTINGEN	211
2.1	Actuele situatie	211
2.2	Verplichtingen die voortvloeien uit werkloosheid met bedrijfstoeslag.....	212
3	VOORZIENINGEN VOOR BELASTINGEN	213
3.1	Betwiste aanslagen (CBN-advies 128/6).....	213
3.2	Uitspraak.....	214
4	VOORZIENINGEN VOOR GROTE HERSTELLINGS- EN ONDERHOUDS- WERKEN	215
4.1	Begrip	215
4.2	Boekhoudkundige verwerking in de jaarlijkse methode.....	216
4.3	Boekhoudkundige verwerking bij de maandelijks methode	220
4.4	Voorzieningen als niet-recurrente kost	221
5	VOORZIENINGEN VOOR MILIEUVERPLICHTINGEN	221
6	VOORZIENINGEN VOOR OVERIGE RISICO'S EN KOSTEN	223
6.1	Voorzieningen voor technische waarborgverplichtingen	223
6.2	Voorzieningen voor hangende geschillen.....	228
6.3	Andere voorzieningen.....	228
7	UITGESTELDE BELASTINGEN.....	228
7.1	Uitgestelde belastingen op kapitaalsubsidies	228
7.2	Uitgestelde belastingen op gerealiseerde meerwaarden	228

8	RESULTATENREKENING EN TOELICHTING.....	233
8.1	Resultatenrekening.....	233
8.2	Toelichting.....	234
9	CASE: VOORZIENINGEN VOOR RISICO'S EN KOSTEN.....	234
10	VOORZIENINGEN VOOR RISICO'S EN KOSTEN EN UITGESTELDE BELASTINGEN BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN.....	237
10.1	Voorzieningen voor risico's en kosten.....	237
10.1.1	Algemeen.....	237
10.1.2	Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht.....	237
10.2	Uitgestelde belastingen.....	242
HOOFDSTUK 7		
SCHULDEN OP MEER DAN ÉÉN JAAR.....		
1	BOEKHOUDRECHT.....	244
1.1	Voorstelling.....	244
1.2	Begrippen.....	245
1.3	Waarderingsregels.....	248
2	TERMIJNKREDIET MET GELIJKE KAPITAALAFLOSSING (DEGRESSIEVE PERIODIEKE BETALINGEN).....	248
2.1	Omschrijving.....	248
2.2	Overzicht van de boekhoudkundige verwerking.....	249
2.2.1	Afsluiten van een leningscontract en ontvangst van het provenu.....	249
2.2.2	Kosten bij het afsluiten van de lening.....	249
2.2.3	Rente op de lening in de jaarlijkse methode.....	250
2.2.4	Rente op de lening in de maandelijkse methode.....	252
2.2.5	Provisiekosten op het nog niet opgenomen kapitaal.....	254
2.2.6	Aanduiden einde boekjaar van het gedeelte van de lening dat volgend boekjaar vervalt....	256
2.2.7	Aflossen van de lening.....	256
2.2.8	Samenvattend schema.....	257
2.3	Uitgewerkt voorbeeld: lening met gelijke kapitaalaflossing (postnumerando).....	260
2.3.1	Gegevens en aflossingstabel.....	260
2.3.2	Boekhoudkundige verwerking in de jaarlijkse methode.....	261
2.3.3	Boekhoudkundige verwerking in de maandelijkse methode.....	261
2.4	Uitgewerkt voorbeeld: lening met gelijke kapitaalaflossing (prenumerando).....	263
2.4.1	Gegevens en aflossingstabel.....	263
2.4.2	Boekhoudkundige verwerking in de jaarlijkse methode.....	264
2.4.3	Boekhoudkundige verwerking in de maandelijkse methode.....	264
3	TERMIJNKREDIET MET ANNUÏTEITEN (GELIJKE BETALINGEN).....	265
3.1	Omschrijving.....	265
3.2	Overzicht van de boekhoudkundige verwerking.....	267

3.3	Uitgewerkt voorbeeld: lening met annuïteiten	267
3.3.1	Gegevens en aflossingstabel	267
3.3.2	Boekhoudkundige verwerking in de jaarlijkse methode.....	268
3.3.3	Boekhoudkundige verwerking in de maandelijkse methode	269
4	TERMIJNKREDIET MET INTEGRALE AFLOSSING OP HET EINDE VAN DE LOOPTIJD (BULLET)	270
4.1	Omschrijving.....	270
4.2	Overzicht van de boekhoudkundige verwerking	271
4.3	Uitgewerkt voorbeeld: lening met integrale aflossing op het einde van de looptijd.....	271
4.3.1	Gegevens en aflossingstabel	271
4.3.2	Boekhoudkundige verwerking in de jaarlijkse methode.....	272
4.3.3	Boekhoudkundige verwerking in de maandelijkse methode	273
5	WENTELKREDIETEN	273
5.1	Omschrijving.....	273
5.2	Overzicht van de boekhoudkundige verwerking	274
5.3	Uitgewerkt voorbeeld: wentelkrediet	274
5.3.1	Gegevens en aflossingstabel	274
5.3.2	Boekhoudkundige verwerking.....	275
6	SPECIALE WAARDERINGSREGELS VOOR LENING MET VASTE INTREST OP INITIEEL BEDRAG VAN DE LENING (FINANCIERINGSKREDIET)	276
7	SPECIALE WAARDERINGSREGELS VOOR SCHULDEN WAARBIJ DE NOMINALE WAARDE DE RENTE OMVAT	277
7.1	Omschrijving.....	277
7.2	Speciale waarderingsregels	277
7.3	Boekhoudkundige verwerking.....	279
7.4	Uitgewerkt voorbeeld van een lening waarbij de nominale waarde de rente omvat	279
7.4.1	Gegevens en aflossingstabel	279
7.4.2	Boekhoudkundige verwerking in de jaarlijkse methode.....	280
7.4.3	Boekhoudkundige verwerking in de maandelijkse methode	281
8	SPECIALE WAARDERINGSREGELS VOOR RENTELOZE SCHULDEN EN SCHULDEN MET EEN ABNORMAAL LAGE RENTE.....	281
8.1	Omschrijving.....	281
8.2	Speciale waarderingsregels	281
8.3	Boekhoudkundige verwerking.....	285
8.4	Uitgewerkt voorbeeld van een renteloze schuld, eenmalig terugbetaalbaar op einde looptijd	288
8.4.1	Gegevens en aflossingstabel	288
8.4.2	Boekhoudkundige verwerking.....	288
8.5	Uitgewerkt voorbeeld van schuld met een abnormaal lage rentevoet, eenmalig terugbetaalbaar op einde looptijd.....	290
8.5.1	Gegevens en aflossingstabel	290

8.5.2	Boekhoudkundige verwerking.....	291
8.6	Uitgewerkt voorbeeld van een renteloze schuld, terugbetaalbaar in annuïteiten	293
8.6.1	Gegevens en aflossingstabel	293
8.6.2	Boekhoudkundige verwerking.....	294
8.7	Uitgewerkt voorbeeld van een laagrentende schuld, terugbetaalbaar in annuïteiten.....	295
8.7.1	Gegevens en aflossingstabel	295
8.7.2	Boekhoudkundige verwerking.....	296
9	SPECIALE WAARDERINGSREGELS VOOR OBLIGATIELENINGEN.....	298
9.1	Omschrijving.....	298
9.2	Speciale waarderingsregels	300
9.3	Overzicht van de boekhoudkundige verwerking	301
9.3.1	Beslissing tot uitgifte	301
9.3.2	Intekening en storting	301
9.3.3	Agio en disagio.....	302
9.3.4	Rentebetaling.....	302
9.3.5	Terugbetaling op vervaldag.....	303
9.3.6	Samenvattend schema.....	304
9.4	Uitgewerkt voorbeeld van een obligatielening.....	304
9.4.1	Gegevens en aflossingstabel (lineaire methode).....	304
9.4.2	Aflossingstabel (volgens samengestelde intrest).....	306
9.4.3	Boekhoudkundige verwerking (lineaire methode).....	307
9.5	Warrants bij uitgifte van obligaties	309
10	INTRESTSUBSIDIES	312
10.1	Omschrijving.....	312
10.2	Overzicht van de boekhoudkundige verwerking	313
10.3	Uitgewerkt voorbeeld van een intrestsubsidie	314
10.3.1	Gegevens en aflossingstabel	314
10.3.2	Boekhoudkundige verwerking in de jaarlijkse methode.....	315
11	RESULTATENREKENING EN TOELICHTING	316
11.1	Resultatenrekening.....	316
11.2	Toelichting in verband met de schulden.....	317
11.3	Toelichting in verband met de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	320
12	SCHULDEN OP MEER DAN ÉÉN JAAR BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN ..	324
	APPENDIX: INLEIDENDE BEGRIPPEN UIT DE FINANCIËLE WISKUNDE	324
	HOOFDSTUK 8	
	SCHULDEN OP TEN HOOGSTE ÉÉN JAAR	333
1	BOEKHOUDRECHT	334
1.1	Begrip	334

1.2	Soorten	335
1.2.1	Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	335
1.2.2	Financiële schulden (43)	335
1.2.3	Handelsschulden (44)	336
1.2.4	Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten (45)	336
1.2.5	Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen (46)	336
1.2.6	Schulden uit de bestemming van het resultaat (47)	336
1.2.7	Diverse schulden (48)	336
1.3	Algemene waarderingsregels.....	336
2	BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING	337
2.1	Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen (42).....	337
2.2	Financiële schulden	337
2.2.1	Promessen (431)	337
2.2.2	Acceptkredieten (432).....	338
2.2.3	Schulden in rekening-courant (433)	341
2.3	Handelsschulden (44)	343
2.4	Schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten (45)	343
2.5	Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen (46)	343
2.6	Schulden uit bestemming van het resultaat (47)	344
2.7	Diverse schulden (48)	344
2.7.1	Vervallen obligaties en coupons (480)	344
2.7.2	Borgtochten, ontvangen in contanten (488)	344
2.8	Bijzondere gevallen.....	345
2.8.1	Schuld omvat rente.....	345
2.8.2	Leningen op afbetaling en soortgelijke.....	345
3	TOELICHTING	345
4	SCHULDEN OP TEN HOOGSTE ÉÉN JAAR BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN.....	345

DEEL 2 ACTIVA

HOOFDSTUK 9

	OPRICHTINGSKOSTEN	349
1	BOEKHOUDRECHT	350
1.1	Voorstelling: volledig en verkort schema	350
1.2	Definities.....	350
1.3	Waarderingsregels.....	352
1.4	Andere gevolgen	353
2	BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING EN WAARDERING BIJ VERWERVING	353
2.1	Aanschaffing bij derden: de aankoop prijs (directe waardering)	353
2.2	Herstructureringskosten.....	354

3	BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING EN WAARDERING BIJ WAARDEDALINGEN	357
3.1	Afschrijvingen	357
3.2	Niet-recurrente afschrijvingen.....	357
4	TOELICHTING	359
5	OPRICHTINGSKOSTEN BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN	359
HOOFDSTUK 10		
IMMATERIËLE VASTE ACTIVA		
		361
1	BOEKHOUDRECHT	362
1.1	Voorstelling.....	362
1.2	Definitie	362
2	VERWERVING	363
2.1	Aanschaffing door aankoop bij derden.....	363
2.2	Aanschaffing door eigen werken	364
2.3	Aanschaffing door inbreng of door verwerving van een bedrijfstak of ondernemingsgeheel	365
2.4	Samenvattend schema.....	367
3	WAARDEDALINGEN.....	368
3.1	Waardeverminderingen	368
3.2	Afschrijvingen.....	368
3.3	Samenvattend schema.....	369
4	WAARDESTIJGINGEN.....	370
4.1	Gewone herwaardering.....	370
4.2	Terugneming van waardeverminderingen (art. 100 KB Wetboek Venn.)	370
4.3	Terugneming van afschrijvingen (CBN-advies 2010/15).....	370
4.4	Samenvattend schema.....	371
5	REALISATIE.....	372
5.1	Verkoop van een niet-geherwaardeerd immaterieel vast actief	372
5.2	Verkoop van een immaterieel vast actief, geherwaardeerd volgens artikel 100 van het KB Wetboek Venn.; de herwaarderingsmeerwaarde werd niet geïncorporeerd in het kapitaal ...	373
5.3	Samenvattend schema	374
6	KOSTEN VAN (ONDERZOEK EN) ONTWIKKELING: SUBSIDIES	374
7	SOFTWARE	377
8	MILIEUMAATREGELLEN EN IMMATERIËLE VASTE ACTIVA.....	378
8.1	Emissierechten	378
8.2	Boekhoudkundige verwerking volgens de brutomethode	379

8.3	Boekhoudkundige verwerking volgens de nettomethode.....	381
8.4	Groenestroom- en warmtekrachtcertificaten	381
9	OPBRENGSTEN EN KOSTEN DIE VOORTVLOEIEN UIT IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	381
9.1	Definities.....	381
9.2	Boekhoudkundige verwerking van royalty-opbrengsten	382
9.3	Boekhoudkundige verwerking van royalty-kosten	384
9.4	Samenvattend schema	387
10	TOELICHTING	388
11	CASE: IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	391
12	IMMATERIËLE VASTE ACTIVA BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN	393
 HOOFDSTUK 11		
MATERIËLE VASTE ACTIVA		
395		
1	BOEKHOUDRECHT	396
1.1	Voorstelling.....	396
1.2	Begrippen.....	396
1.3	Waardering	398
2	VERWERVING	398
2.1	Aanschaffing door aankoop bij derden.....	398
2.2	Aanschaffing door eigen werken	399
2.3	Aanschaffing door inbreng of door verwerving van een bedrijfs- of ondernemingsgeheel....	401
3	WAARDEDALINGEN	404
3.1	Waardeverminderingen	404
3.2	Afschrijvingen.....	404
3.2.1	Begrip	404
3.2.2	Afschrijvingen en het boekhoudrecht.....	406
3.2.3	Fiscale afschrijvingen en het boekhoudrecht.....	406
3.2.4	Boekhoudkundige verwerking.....	407
3.2.5	Samenvattend schema	409
3.3	Vaste waardering.....	409
4	WAARDESTIJGINGEN.....	410
4.1	Gewone herwaardering (art. 57 KB W.Venn.)	410
4.2	Waardestijging via terugneming van afschrijvingen en waardeverminderingen (art. 100 KB W.Venn.)	410
4.3	Samenvattend schema	411

5	BUITENGEBRUIKSTELLING EN REALISATIE	412
5.1	Buitengebruikstelling	412
5.2	Realisatie	412
5.2.1	Gerealiseerd resultaat	412
5.2.2	Boekhoudkundige verwerking.....	413
5.2.3	Samenvattend schema.....	417
6	INTERCALAIRE INTRESTEN	418
7	TERREINEN EN GEBOUWEN (III.A.)	422
7.1	Definities.....	422
7.2	Waardering	422
7.3	Waardering en boekhoudkundige verwerking in geval van lijfrente.....	423
7.3.1	Lijfrente en het boekhoudrecht.....	423
7.3.2	Lijfrentecontracten	423
7.3.3	Boekhoudkundige verwerking.....	423
7.3.4	Samenvattend schema.....	425
7.3.5	Technische aspecten van de berekening (conversietabellen).....	425
7.3.6	Praktisch voorbeeld.....	428
8	INSTALLATIES, MACHINES EN UITRUSTING (III.B.).....	431
8.1	Definities.....	431
8.2	Waardering en boekhoudkundige verwerking	431
8.3	Boekingen in het vast waarderingsstelsel	431
8.4	Boekingen in verband met verpakkingsmaterieel.....	432
9	MEUBILAIR EN ROLLEND MATERIEEL (III.C.).....	436
9.1	Definities.....	436
9.2	Waardering en boekhoudkundige verwerking	436
10	LEASING EN SOORTGELIJKE RECHTEN (III.D.)	436
10.1	Definities.....	436
10.2	Waardering en boekhoudkundige verwerking bij de leasinggever	438
10.3	Waardering en boekhoudkundige verwerking bij de leasingnemer	443
10.4	'Sale and lease back'	447
10.4.1	Begrip	447
10.4.2	Voorbeeld en boekingen.....	447
11	OVERIGE MATERIËLE VASTE ACTIVA (III.E.)	448
11.1	Definities.....	448
11.2	Waardering en boekhoudkundige verwerking	449
11.3	Boekingen in verband met buitengebruik- of buitenexploitatiestelling van materiële vaste activa (art. 65 KB Wetboek Venn.).....	449
12	ACTIVA IN AANBOUW EN VOORUITBETALINGEN (III.F.)	450
12.1	Definities.....	450
12.2	Waardering en boekhoudkundige verwerking	450

13	MATERIËLE VASTE ACTIVA EN MILIEUASPECTEN.....	452
13.1	Vaststellingen inzake milieuaspecten.....	452
13.2	Activeerbaar of niet-activeerbaar	453
13.3	Voorbeelden van ‘milieuangelegenheden’ en jaarrekeningsaspecten.....	453
13.3.1	Bodemsanering en/of maatregelen in het kader van een investeringsproject (decreet 27/10/2006 – BS 22/01/2007).....	453
13.3.2	Sanering verontreinigde terreinen.....	454
13.3.3	Verplichting tot investeringen in installaties, machines en uitrusting	454
14	TOELICHTING IN VERBAND MET DE MATERIËLE VASTE ACTIVA	455
15	TOELICHTING NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN	461
16	CASE: MATERIËLE VASTE ACTIVA.....	462
17	MATERIËLE VASTE ACTIVA BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN.....	466
17.1	Algemene voorstelling	466
17.2	Materiële vaste activa onder ‘volle eigendom of onder leasing en soortgelijke contracten’	466
17.3	Materiële vaste activa ‘overige’	466
17.4	Bijzondere waarderingsregels.....	468
17.4.1	Algemene regel.....	468
17.4.2	Waarderingsstelsel constante waarde.....	468
17.4.3	Materiële vaste activa verworven via schenking of legaat.....	468
17.4.4	Materiële vaste activa verworven (geheel of gedeeltelijk) via ‘vrijwilligerswerk’	470
17.5	Erfpacht.....	471
17.6	Gebouwen opgericht op gronden in erfpacht.....	473
HOOFDSTUK 12		
	FINANCIËLE VASTE ACTIVA	475
1	BOEKHOUDRECHT	476
1.1	Voorstelling.....	476
1.2	Bedrijfseconomische betekenis.....	477
1.3	Definities volgens het boekhoudrecht.....	477
1.3.1	Verbonden ondernemingen (IV.A.)	477
1.3.2	Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat (IV.B.).....	481
1.3.3	Aandelen	484
1.3.4	Vorderingen en borgtochten in contanten	484
2	WAARDERING EN BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING BIJ VERWERVING	485
2.1	Deelnemingen en andere aandelen	485
2.2	Vorderingen, vastrentende effecten en borgtochten	486
2.3	Samenvattend schema	487

3	WAARDEDALINGEN	487
3.1	Deelnemingen en aandelen	487
3.2	Vorderingen en borgtochten in contanten	489
3.3	Samenvattend schema	491
4	WAARDESTIJGINGEN.....	492
4.1	Gewone herwaardering (art. 57 KB Wetboek Venn.)	492
4.2	Waardestijging via terugneming van waardeverminderingen.....	492
4.3	Samenvattend schema	493
5	REALISATIE.....	494
6	OPBRENGSTEN UIT FINANCIËLE VASTE ACTIVA	497
7	ENKELE BIJZONDERE PROBLEMEN.....	498
7.1	Inschrijvingsrechten	498
7.2	Bonusaandelen	500
8	TOELICHTING	501
9	CASE: FINANCIËLE VASTE ACTIVA	513
10	FINANCIËLE VASTE ACTIVA BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN	516
10.1	Verenigingen en financiële vaste activa: basisbenadering.....	516
10.2	Verbonden 'entiteiten': deelnemingen in verbonden vennootschappen en vorderingen.....	516
10.3	Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat: deelnemingen en vorderingen	517
10.4	Overige financiële vaste activa: aandelen, vorderingen en borgtochten	517
10.5	Aard van de gegevens te verstrekken in de jaarrekening.....	517
HOOFDSTUK 13		
VORDERINGEN OP MEER DAN ÉÉN JAAR		519
1	BOEKHOUDRECHT	520
1.1	Voorstelling.....	520
1.2	Begrippen.....	520
1.2.1	Handelsvorderingen (290, V.A.)	521
1.2.2	Overige vorderingen (291, V.B.)	522
1.3	Waarderingsregels.....	522
2	WAARDEDALINGEN OP VORDERINGEN OP MEER DAN ÉÉN JAAR	523
2.1	Boekhoudkundige verwerking.....	523
2.2	Samenvattend schema, toegepast op de overige vorderingen.....	529

3	VORDERING OP TERMIJN MET GELIJKE KAPITAALAFLOSSING (DEGRESSIEVE PERIODIEKE ONTVANGSTEN)	530
3.1	Omschrijving.....	530
3.2	Overzicht van de boekhoudkundige verwerking	530
3.2.1	Verstrekking van de lening.....	530
3.2.2	Aangerekende kosten bij afsluiten van het contract.....	531
3.2.3	Opbrengsten uit vorderingen (jaarlijkse methode).....	531
3.2.4	Opbrengsten uit vorderingen (maandelijks methode)	533
3.2.5	Provisiekosten op het kapitaal dat door de genietter van de lening niet opgenomen wordt....	535
3.2.6	Aanduiden einde boekjaar van het gedeelte van de lening dat volgend boekjaar vervalt....	535
3.2.7	Inning van leningsaflossingen.....	535
3.2.8	Samenvattend schema: ontstaan, opbrengsten, realisatie.....	536
3.3	Uitgewerkt voorbeeld van een verstrekte lening (lening u/g) met gelijke kapitaalaflossing: postnumerando.....	538
3.3.1	Gegevens en aflossingstabel	538
3.3.2	Boekhoudkundige verwerking in de jaarlijkse methode.....	539
3.3.3	Boekhoudkundige verwerking in de maandelijks methode	540
3.4	Uitgewerkt voorbeeld van een lening met gelijke kapitaalaflossing: prenumerando	542
3.4.1	Gegevens en aflossingstabel	542
3.4.2	Boekhoudkundige verwerking in de jaarlijkse methode.....	542
3.4.3	Boekhoudkundige verwerking in de maandelijks methode	543
4	TERMIJNKREDIET MET ANNUÏTEITEN (GELIJKE BETALINGEN)	544
4.1	Omschrijving.....	544
4.2	Overzicht van de boekhoudkundige verwerking	545
4.3	Uitgewerkt voorbeeld van een lening met annuïteiten	546
4.3.1	Gegevens en aflossingstabel	546
4.3.2	Boekhoudkundige verwerking in de jaarlijkse methode.....	547
4.3.3	Boekhoudkundige verwerking in de maandelijks methode	548
5	TERMIJNKREDIET MET INTEGRALE AFLOSSING OP HET EINDE VAN DE LOOPTIJD (BULLET)	549
5.1	Omschrijving.....	549
5.2	Overzicht van de boekhoudkundige verwerking	549
5.3	Uitgewerkt voorbeeld van een lening met integrale aflossing op het einde van de looptijd ...	549
5.3.1	Gegevens en aflossingstabel	549
5.3.2	Boekhoudkundige verwerking in de jaarlijkse methode.....	550
6	SPECIALE WAARDERINGSREGELS VOOR LENING MET VASTE INTREST OP INITIEEL BEDRAG VAN DE LENING (FINANCIERINGSKREDIET)	551
7	SPECIALE WAARDERINGSREGELS VOOR VORDERINGEN WAARBIJ DE NOMINALE WAARDE DE RENTE OMVAT.....	552
7.1	Omschrijving.....	552
7.2	Speciale waarderingsregels	552

7.3	Boekhoudkundige verwerking.....	554
7.4	Uitgewerkt voorbeeld van een lening u/g waarbij de nominale waarde de rente omvat.....	554
7.4.1	Gegevens en aflossingstabel	554
7.4.2	Boekhoudkundige verwerking in de jaarlijkse methode.....	555
7.4.3	Boekhoudkundige verwerking in de maandelijkse methode	556
8	SPECIALE WAARDERINGSREGELS VOOR RENTELOZE VORDERINGEN EN VORDERINGEN MET EEN ABNORMAAL LAGE RENTE	556
8.1	Omschrijving.....	556
8.2	Speciale waarderingsregels	556
8.3	Boekhoudkundige verwerking.....	558
8.4	Uitgewerkt voorbeeld van een renteloze vordering, eenmalig terugbetaalbaar op einde looptijd	561
8.4.1	Gegevens en aflossingstabel	561
8.4.2	Boekhoudkundige verwerking volgens de jaarlijkse methode	562
8.5	Uitgewerkt voorbeeld van vordering u/g met een abnormaal lage rentevoet, eenmalig terugbetaalbaar op einde looptijd.....	563
8.5.1	Gegevens en aflossingstabel	563
8.5.2	Boekhoudkundige verwerking volgens de jaarlijkse methode	564
8.6	Uitgewerkt voorbeeld van een renteloze vordering u/g, terugbetaalbaar in annuïteiten.....	565
8.6.1	Gegevens en aflossingstabel	565
8.6.2	Boekhoudkundige verwerking volgens de jaarlijkse methode	566
8.7	Uitgewerkt voorbeeld van een laagrentende vordering u/g, terugbetaalbaar in annuïteiten ..	567
9	SPECIALE WAARDERINGSREGELS VOOR VORDERINGEN UITGEDRUKT DOOR OBLIGATIES	567
9.1	Omschrijving.....	567
9.2	Speciale waarderingsregels	567
9.2.1	Onder welke rubriek van de activa kunnen obligaties voorkomen?.....	567
9.2.2	Tegen welke waarde moeten de obligaties in de boekhouding worden opgenomen, en hoe worden de verschillen tussen de uitgifteprijs en de terugbetalingswaarde (agio en disagio) in de boekhouding opgenomen?	568
9.3	Overzicht van de boekhoudkundige verwerking	569
9.3.1	Verwerving van een obligatie.....	569
9.3.2	Agio en disagio.....	570
9.3.3	Renteontvangst.....	570
9.3.4	Ontvangst van terugbetaling op vervaldag	570
9.3.5	Samenvattend schema.....	571
9.4	Uitgewerkt voorbeeld van intekening op obligaties	571
9.4.1	Gegevens en aflossingstabel (lineaire methode).....	571
9.4.2	Tabel volgens samengestelde intrest berekend.....	572
9.4.3	Boekhoudkundige verwerking in de jaarlijkse methode (lineaire methode)	573
10	VORDERINGEN ALS GEVOLG VAN LEASINGCONTRACTEN EN SOORTGELIJKE CONTRACTEN	574

11	RESULTATENREKENING EN TOELICHTING.....	574	
11.1	Resultatenrekening.....	574	
11.2	Toelichting.....	575	
12	CASE: VORDERINGEN OP MEER DAN ÉÉN JAAR.....	575	
13	VORDERINGEN OP MEER DAN ÉÉN JAAR BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN.....	578	
13.1	Waarderingsregels.....	578	
13.2	Voorstelling in de jaarrekening.....	579	
HOOFDSTUK 14			
VOORRADEN EN BESTELLINGEN IN UITVOERING			581
1	BOEKHOUDRECHT	582	
1.1	Voorstelling.....	582	
1.2	Begrippen.....	583	
1.2.1	Vorraden.....	583	
1.2.2	Bestellingen in uitvoering.....	583	
2	WAARDERINGSREGELS	584	
2.1	Goederen bij derden aangekocht (grondstoffen, hulpstoffen, handelsgoederen en onroerende goederen bestemd voor verkoop).....	584	
2.2	Goederen die binnen de onderneming geproduceerd worden (goederen in bewerking, gereed product, onroerende goederen bestemd voor verkoop)	586	
2.2.1	Ververvaardigingsprijs.....	586	
2.2.2	Ververvaardigingsprijs versus marktprijs	587	
2.2.3	Waardeverminderingen	588	
2.3	Bestellingen in uitvoering.....	588	
2.4	Samenvattend schema	589	
3	VOORRAADWIJZIGING BOEKHOUDKUNDIG.....	589	
3.1	Overzicht rekeningen	589	
3.2	Toepassing bij zuivere handelstransacties (CBN-advies 132/7)	591	
4.3	Toepassing bij productieondernemingen.....	591	
4	WAARDEVERMINDERINGEN	593	
5	VOORRAADWAARDERINGSTECHNIEKEN	596	
5.1	Gegevens	596	
5.2	Geïndividualiseerde waarde	597	
5.3	FIFO (first-in, first-out)	597	
5.4	Gemiddelde waarde.....	599	
5.5	LIFO (last-in, first-out).....	601	
5.6	Andere voorraadcalculatietechnieken	603	

5.7	Samenvattend overzicht	603
5.8	Vervangingswaarde	603
6	BESTELLINGEN IN UITVOERING.....	603
6.1	Voorbeeld percentage of completion	604
6.2	Voorbeeld completed contract method	606
6.3	Voorbeeld toegelaten compensatie.....	608
7	VERPAKKING	609
7.1	Verpakkingsmaterieel en verpakkingsmateriaal	609
7.2	Verpakkingsmateriaal, verstuurd naar klanten.....	609
7.3	Verpakkingsmateriaal, ontvangen van leveranciers wegens aankoop van handelsgoederen..	610
8	VOORUITBETALINGEN OP VOORRADEN	610
9	ZICHTZENDING	611
9.1	Handelsgoederen onder zichtzending verzonden	611
9.2	Handelsgoederen ontvangen onder zichtzending	612
10	COMMISSIEHANDEL	613
10.1	Begrippen btw-stelsel	613
10.2	Boekhoudkundige verwerking.....	613
10.2.1	Boeking bij de aankoopcommissie	613
10.2.2	Boeking bij de committent van een aankoopcommissie	614
10.2.3	Boeking bij de verkoopcommissie	615
10.2.4	Boeking bij de committent van de verkoopcommissie	616
11	TOELICHTING	617
12	CASE: VOORRADEN EN BESTELLINGEN IN UITVOERING.....	617
13	VOORRADEN BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN	622
HOOFDSTUK 15		
VORDERINGEN OP TEN HOOGSTE ÉÉN JAAR.....		
1	BOEKHOUDRECHT	628
2	HANDELSVORDERINGEN (<u>400</u> , <u>401</u> , <u>404</u> , <u>406</u>).....	629
2.1	Te innen opbrengsten (<u>404</u>)	629
2.2	Vooruitbetalingen (<u>406</u>) (CBN-advies 132/6)	629
3	DUBIEUZE DEBITEUREN (<u>407</u>) – GEBOEKTE WAARDEVERMINDERINGEN (<u>409</u>)	630
3.1	Berekening.....	630
3.2	Afwikkeling van dubieuze vorderingen.....	631

4	HANDELSVORDERINGEN AFGESTAAN AAN EEN FACTOR.....	632
5	HANDELSVORDERINGEN WAARIN RENTE VERVAT IS	633
6	HANDELSVORDERINGEN EN CLIËNTEN- EN LEVERANCIERSDISCONTO	634
6.1	Cliëntendisconto.....	634
6.1.1	Begrip	634
6.1.2	Boekhoudkundige verwerking bij de trekker van de wisselbrief	634
6.1.3	Boekhoudkundige verwerking bij de betrokkene	637
6.1.4	Samenvattend overzicht van het cliëntendisconto	638
6.2	Leveranciersdisconto – Krediet	639
6.2.1	Begrip	639
6.2.2	Boekhoudkundige verwerking leveranciersdisconto bij de trekker	639
6.2.3	Boekhoudkundige verwerking leveranciersdisconto bij de betrokkene	641
6.2.4	Overzichtsschema: leveranciersdisconto.....	644
6.3	Gewone incasso van wissels	645
7	BESPREKING VAN DE OVERIGE VORDERINGEN (41)	645
7.1	Opgevraagd, niet-gestort kapitaal (410)	645
7.2	Terug te vorderen btw (411).....	645
7.3	Terug te vorderen belastingen en voorheffingen (412).....	646
7.4	Te innen opbrengsten (414)	646
7.5	Dubieuze debiteuren (417) – Geboekte waardeverminderingen (419).....	646
7.6	Borgtochten betaald in contanten (418).....	648
7.7	Diverse vorderingen (416).....	648
8	TOELICHTING	649
9	VORDERINGEN OP TEN HOOGSTE ÉÉN JAAR IN DE JAARREKENING BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN	649
 HOOFDSTUK 16		
GELDBELEGGINGEN		
651		
1	BOEKHOUDRECHT	652
1.1	Begrip en soorten.....	652
1.2	Algemene waarderingsregels.....	653
2	BOEKINGEN.....	654
2.1	Eigen aandelen (50).....	654
2.2	Aandelen (51).....	654
2.2.1	Verwerving	654
2.2.2	Ontvangst dividend	654
2.2.3	Waardevermindering	655
2.2.4	Realisatie	655
2.3	Niet-vastrentende beleggingen	655

2.4	Vastrentende effecten	656
2.4.1	Obligaties	656
2.4.2	Zero-bonds	656
2.4.3	Effecten met mogelijkheid tot kapitalisatie	657
2.5	Termijndeposito's	659
2.5.1	Plaatsing van een deposito	659
2.5.2	Ontvangst van de intrest	659
2.5.3	Terugbetaling op vervaldag	659
2.5.4	Waardeverminderingen	659
3	TOELICHTING	660
4	CASE: GELDBELEGGINGEN	660
5	GELDBELEGGINGEN BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN	663
HOOFDSTUK 17		
LIQUIDE MIDDELEN		
		667
1	BOEKHOUDRECHT	668
1.1	Begrip en soorten	668
1.2	Algemene waarderingsregels	669
2	BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING	669
2.1	Te incasseren vervallen waarden (54)	669
2.1.1	Te incasseren dividenden, coupons, effecten	669
2.1.2	Te innen waarden, ontvangen van derden	670
2.2	Werking met betrekking tot Kredietinstellingen (55) en Postcheque- of girodienst (56) ...	670
2.2.1	Algemeen principe	670
2.2.2	Boeking van ontvangen cheques	671
2.2.3	Boeking van betalingen van schulden door uitgifte van cheques	671
2.2.4	Compensatie	671
2.3	Werking met betrekking tot Kassen (57)	672
2.4	Werking van Interne overboekingen (58)	673
3	TOELICHTING	674
4	LIQUIDE MIDDELEN BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN	674
HOOFDSTUK 18		
OVERLOPENDE REKENINGEN VAN HET ACTIEF EN VAN HET PASSIEF		
		675
1	BOEKHOUDRECHT	676
1.1	Begrip	676
1.2	Soorten	676

2	BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING	677
3	TOELICHTING	678
4	OVERLOPENDE REKENINGEN BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN	678

DEEL 3 DE RESULTATENREKENING EN DE RESULTAATVERWERKING

HOOFDSTUK 19

DE RESULTATENREKENING EN DE RESULTAATVERWERKING BINNEN

	ONDERNEMINGEN	681
1	BESPREKING VAN DE BEDRIJFSOPBRENGSTEN.....	682
1.1	Omzet.....	682
1.1.1	Definitie van ‘70 Omzet’	682
1.1.2	Waardering	682
1.1.3	Bijzonderheden	682
1.1.4	Adviezen van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen.....	683
1.2	Wijzigingen in de voorraden en in de bestellingen in uitvoering.....	685
1.2.1	Definitie van ‘71 Wijzigingen in de voorraden en in de bestellingen in uitvoering’	685
1.2.2	Waardering	686
1.3	Geproduceerde vaste activa.....	686
1.3.1	Definitie van ‘72 Geproduceerde vaste activa’	686
1.3.2	Waardering	687
1.4	Andere bedrijfsopbrengsten.....	687
1.4.1	Definitie van ‘74 Andere bedrijfsopbrengsten’	687
1.4.2	Waardering	689
1.4.3	Adviezen van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen.....	689
1.5	Niet-recurrente bedrijfsopbrengsten.....	690
1.5.1	Terugneming van afschrijvingen en waardeverminderingen op immateriële en materiële vaste activa.....	690
1.5.2	Terugneming van voorzieningen voor niet-recurrente bedrijfsrisico's en kosten	691
1.5.3	Meerwaarden op de niet-courante realisatie van immateriële en materiële vaste activa.....	691
2	BESPREKING VAN DE BEDRIJFSKOSTEN.....	691
2.1	Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	691
2.1.1	Definitie van ‘60 Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen’.....	691
2.1.2	Waardering	692
2.1.3	Bijzonderheden	692
2.2	Diensten en diverse goederen	692
2.2.1	Definitie van ‘61 Diensten en diverse goederen’.....	692
2.2.2	Waardering	693
2.2.3	Adviezen van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen.....	693
2.3	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	694
2.3.1	Definitie van ‘62 Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen’.....	694

2.3.2	Waardering	694
2.3.3	Boekhoudkundig	695
2.3.4	Adviezen van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen	701
2.4	Afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en kosten	701
2.4.1	Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, immateriële en materiële vaste activa.....	701
2.4.2	Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering, op handelsvorderingen op meer dan één jaar, op handelsvorderingen op ten hoogste één jaar	703
2.4.3	Voorzieningen voor pensioenen en soortgelijke verplichtingen, voor grote herstellingswerken en grote onderhoudswerken, voor andere risico's en kosten.....	704
2.5	Andere bedrijfskosten	705
2.5.1	Bedrijfsbelastingen, minderwaarden op courante realisatie van vaste activa, minderwaarden op realisatie van handelsvorderingen, diverse bedrijfskosten	705
2.5.2	Waardering	705
2.5.3	Adviezen van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen.....	705
2.5.4	Definitie van 'Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)'	706
2.6	Niet-recurrente bedrijfskosten.....	706
2.6.1	Uitzonderlijke afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële vaste activa, op materiële vaste activa.....	706
2.6.2	Minderwaarden bij de niet-courante realisatie van immateriële en materiële vaste activa.....	708
2.6.3	Als herstructureringskosten geactiveerde niet-recurrente bedrijfskosten (-).....	708
3	BESPREKING VAN DE FINANCIËLE OPBRENGSTEN	708
3.1	Opbrengsten uit financiële vaste activa	708
3.1.1	Definitie van '750 Opbrengsten uit financiële vaste activa'	708
3.1.2	Waardering	709
3.2	Opbrengsten uit vlottende activa.....	709
3.2.1	Definitie van '751 Opbrengsten uit vlottende vaste activa'	709
3.2.2	Waardering	709
3.2.3	Adviezen van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen	709
3.3	Andere financiële opbrengsten	709
3.3.1	Wisselresultaten en resultaten uit de omrekening van vreemde valuta.....	710
3.4	Adviezen van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen	711
3.5	Niet-recurrente financiële opbrengsten	712
3.5.1	Terugneming van waardeverminderingen op financiële vaste activa.....	712
3.5.2	Waardering.....	712
4	BESPREKING VAN DE FINANCIËLE KOSTEN	713
4.1	Kosten van schulden.....	713
4.2	Waardeverminderingen op vlottende activa	713
4.3	Andere financiële kosten	713
4.3.1	Definitie van '652/9 Andere financiële kosten'	713
4.3.2	Boekhoudkundig	714
4.4	Niet-recurrente financiële kosten	717
4.4.1	Waardeverminderingen op financiële vaste activa.....	717

5	BESPREKING VAN OVERBOEKING NAAR (ONTTREKKING AAN) DE UITGESTELDE BELASTING.....	718
5.1	Overboeking naar de uitgestelde belastingen – Onttrekking aan de uitgestelde belastingen.....	718
5.1.1	Definitie van ‘Overboeking naar de uitgestelde belastingen’.....	718
5.1.2	Definitie van ‘Onttrekking aan de uitgestelde belastingen’.....	718
5.1.3	Waardering.....	718
6	BESPREKING VAN DE BELASTINGEN OP HET RESULTAAT.....	719
6.1	Belastingen op het resultaat.....	719
6.1.1	Definitie.....	719
6.1.2	Waardering.....	719
6.1.3	Adviezen van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen.....	720
6.2	Regularisatie van belastingen en terugneming van fiscale voorzieningen.....	721
6.2.1	Definitie.....	721
6.2.2	Waardering.....	721
7	BESPREKING VAN DE OVERBOEKING NAAR (ONTTREKKING AAN) DE BELASTINGVRIJE RESERVES.....	721
7.1	Overboeking naar de belastingvrije reserves – Onttrekking aan de belastingvrije reserves.....	721
7.1.1	Definitie van ‘Overboeking naar de belastingvrije reserves’.....	721
7.1.2	Definitie van ‘Onttrekking aan de belastingvrije reserves’.....	722
7.1.3	Belastingvrije reserves.....	722
7.1.4	Adviezen van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen.....	722
8	BESPREKING VAN DE RESULTAATVERWERKING.....	723
8.1	Definitie resultaatverwerking.....	723
8.2	Waardering.....	723
8.3	Adviezen van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen.....	723
9	TOELICHTING.....	726
10	DE RESULTATENREKENING BIJ VERENIGINGEN EN STICHTINGEN.....	728
10.1	Bespreking van de bedrijfsopbrengsten.....	729
10.2	Bespreking van de bedrijfskosten.....	729
10.3	Bespreking van de financiële opbrengsten.....	730
10.4	Bespreking van de financiële kosten.....	730
10.5	Bespreking van de uitzonderlijke opbrengsten.....	730
10.6	Bespreking van de uitzonderlijke kosten.....	730
10.7	Bespreking van overboeking naar (onttrekking aan) de uitgestelde belasting.....	730
10.8	Bespreking van de bestemming van het resultaat.....	730

OEFENINGEN	733
Oefeningen bij hoofdstuk 1: Kapitaal	735
Oefeningen bij hoofdstuk 2: Uitgiftepremies.....	751
Oefeningen bij hoofdstuk 3: Herwaarderingsmeerwaarden	765
Oefeningen bij hoofdstuk 4: Reserves –Overgedragen winst of verlies	775
Oefeningen bij hoofdstuk 5: Kapitaalsubsidies	817
Oefeningen bij hoofdstuk 6: Voorzieningen voor risico's en kosten – Uitgestelde belastingen.....	815
Oefeningen bij hoofdstuk 7: Schulden op meer dan één jaar.....	825
Oefeningen bij hoofdstuk 8: Schulden op ten hoogste één jaar	843
Oefeningen bij hoofdstuk 9: Oprichtingskosten	851
Oefeningen bij hoofdstuk 10: Immateriële vaste activa	855
Oefeningen bij hoofdstuk 11: Materiële vaste activa	861
Oefeningen bij hoofdstuk 12: Financiële vaste activa.....	889
Oefeningen bij hoofdstuk 13: Vorderingen op meer dan één jaar.....	897
Oefeningen bij hoofdstuk 14: Voorraden en bestellingen in uitvoering.....	905
Oefeningen bij hoofdstuk 15: Vorderingen op ten hoogste één jaar	921
Oefeningen bij hoofdstuk 16: Geldbeleggingen	929
Oefeningen bij hoofdstuk 17: Liquide middelen.....	933